

пов'язаним із суддями, де рішення Ради є остаточним, виконує інші функції, покладені на нього будь-яким іншим законом, окрім питань, які президент судової Верховної Ради вирішив довести до відома ради.

З огляду на проведені дослідження слід зробити наступні висновки:

1. Судова влада згідно з конституціями МАС має сприйматися як самостійна гілка влади. Проте про її незалежність говорити зарано. Практично виключні установчі повноваження монарха у сфері судової влади у більшості МАС не свідчать на користь її незалежності: судді призначаються декретом монарха за поданням вищого судового органу. Як правило, і цей вищий судовий орган формується монархом. У МАС переважають квазісудові повноваження монарха (право помилування чи пом'якшення покарань), хоча є повноваження зі здійснення правосуддя (в якості останньої інстанції). Наприклад, у деяких монархіях (ОАЕ) смертельні вироки обов'язково мають бути затверджені главою держави, який може і скасувати їх.

2. Хоча конституції неовно визначають роль судових органів та їх систему, відносячи ці питання на регулювання спеціальними законами, у більшості МАС вже діють спеціальні закони, якими передбачено систему та повноваження судових органів. Конституціями МАС проголошено ряд важливих для належного функціонування судової влади принципів її організації та діяльності: гласність, обмеження суду лише законом, інстанційність, незалежність судової влади або незалежність суддів, здійснення правосуддя (в окремих монархіях) виключно судам, територіальність та спеціалізація.

3. Прогресивним кроком для МАС є запровадження вищого судового органу, що являє собою праобраз суддівського самоврядування, а також спільно з монархом здійснює призначення та звільнення суддів, тим самим частково обмежуючи (попереджаючи) свавілля монарха.

Тетяна Іванівна Гудзь,

*к.ю.н., старший викладач кафедри конституційного та міжнародного права
факультету підготовки фахівців для підрозділів боротьби
з кіберзлочинністю та торгівлею людьми ХНУВС*

УДК 351.745 (477)

Історія розвитку правоохоронної функції місцевого самоврядування

З моменту проголошення незалежності України місцеве самоврядування є одним із найважливіших елементів конституційного ладу і неодмінним атрибутом демократичної організації влади у сучасному суспільстві. Органи місцевого самоврядування забезпечу-

ють самостійне вирішення населенням питань місцевого значення, реалізацію життєво важливих прав та інтересів громадян, їх соціальний захист. Тому і не випадково однією з функцій місцевого самоврядування є правоохоронна функція. Адже питання забезпечення прав і свобод людини мають і «місцевий аспект», оскільки вирішуються на конкретній території й відповідними місцевими органами публічної влади, безсумнівно залишаючись при цьому частиною загальнодержавної проблеми забезпечення правопорядку в країні.

Правоохоронна функція місцевого самоврядування існувала ще за часів Київської Русі. Відоме джерело права IX–XII ст. «Руська правда» визначала жорстку відповідальність за бійки, погрози оголеними мечами, захоплення чужих коней та їзду ними містом, бешкетництво на банкетах, а також виривання борід і вусів. Функції забезпечення правопорядку в громаді, безпеки її членів, збереження майна в селах виконувала спеціальна поліцейська служба. Крім того, традиційним гарантом правопорядку була також нічна варта, відома в Україні повсюдно від тих часів, коли необхідно було забезпечити оборону громади від зовнішнього нападу.

У період існування Великого Князівства Литовського населення різних місцевостей складало певного роду союз для власної охорони від злочинних елементів і боротьби зі злочинами. Коли хтось помічав злочини або сам ставав його жертвою, він скликав копу (всіх правоздатних осіб своєї округи, які мусили з'явитись самі або прислати представників), щоб учинити слідство і суд.

У Росії поліція як «регулярна» установа з'явилася у 1718 р., коли в Петербурзі Петром I було засновано посаду генерал-поліцеймейстера. У тому ж році були розроблені «пункти», що визначали обов'язки міської поліції, які полягали у спостереженні за будівлями, зведеними в місті, за правильністю прокладення вулиць і їх чистотою, за нешкідливістю істинних припасів, за дотриманням протипожежних заходів, за охороною безпеки.

Створення нової системи охорони правопорядку мало місце в Україні і за доби Центральної Ради (березень 1917 р. – квітень 1918 р.). Тимчасовим урядом було запропоновано нову концепцію її побудови, яка передбачала заміну поліції народною міліцією з виборним начальством, підпорядкованим органам місцевого самоврядування.

У складі Міністерства внутрішніх справ Тимчасовий уряд, для загального керівництва органами охорони правопорядку, створив Тимчасове управління у справах громадської поліції та у справах особистої та майнової безпеки громадян. Практично вирішити питання організації міліції на місцях зобов'язувалися губернські комі-

сари. Безпосереднє керівництво міліцією покладалося на органи самоврядування.

Ще однією з форм участі населення в охороні громадського порядку, що склалася в 20-ті рр., коли держава тільки приступала до перетворень, став інститут сільських виконавців, в основу якого був покладений досвід роботи місцевих органів влади щодо залучення працюючого селянства до надання сприяння міліції.

Для Української РСР характерною була ліквідація місцевого самоврядування, централізація й одержавлення місцевого життя (сталінська диктатура). Проте слід відзначити спроби розвитку громадського комуністичного самоврядування у 1956–1964 рр.

Згідно з постановою Центрального Комітету Комуністичної партії і Ради Міністрів СРСР від 25 жовтня 1956 року «Про заходи по покращенню роботи МВС СРСР» управління міліції в областях були реорганізовані в єдині управління внутрішніх справ і передані у відання Рад депутатів трудящих. Міські і районні відділи і відділення також були перетворені у відділи і відділення міських і районних Рад депутатів трудящих. Начальник обласного управління внутрішніх справ був одночасно начальником міліції області і був підзвітним у своїй діяльності як перед відповідною Радою і її виконавчим комітетом, так і перед вищестоящою установою внутрішніх справ. Начальники УВС, а також міських і районних відділів і відділень міліції, при призначенні на посаду стали затверджуватись відповідними виконкомами місцевих Рад депутатів трудящих. Подвійне підпорядкування органів внутрішніх справ мало позитивний вплив на покращення діяльності міліції, зміцнення законності. Виконкоми Рад стали заслуховувати на своїх засіданнях керівників міськрайорганів міліції про їх діяльність по охороні громадського порядку та боротьбі зі злочинністю, приймали конкретні заходи по покращенню їх роботи на основі суворого дотримання законності. З 1957 року в складі місцевих Рад стали утворюватись комісії, які в межах компетенції відповідної Ради були призначені для обговорення та вирішення питань, що відносились до сфери охорони громадського порядку і дотримання радянських законів.

У сучасній Україні однією з форм реалізації правоохоронної функції місцевого самоврядування є добровільні громадські формування, які створюються громадянами по всій країні аби охороняти громадський порядок, протидіяти правопорушенням. Правовою основою такої діяльності став Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22 червня 2000 р. № 1835-III.

Діяльністю громадських формувань керують органи місцевої влади. Як правило, фінансування витрат, пов'язаних з такою діяльністю, забезпечується за рахунок коштів, визначених у місцевих бюджетах та інших джерелах, не заборонених законодавством для покриття їхніх витрат, а особливо для зміцнення їх матеріально-технічної бази. Державні органи, громадські організації, посадові особи зобов'язані сприяти громадським формуванням у їх роботі з охорони громадського порядку, громадської безпеки, у боротьбі з правопорушеннями та надавати їм всяляку допомогу.

Реалізація територіальною громадою як первинним суб'єктом місцевого самоврядування правоохоронної функції в сучасних умовах набуває особливої гостроти. Ця функція охоплює відповідні повноваження територіальної громади, органів і посадових осіб місцевого самоврядування, безсумнівно залишаючись при цьому частиною загальнодержавної проблеми забезпечення правопорядку в країні. Правоохоронну функцію муніципальної влади складають повноваження щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян на підвладній території. Крім того, зміст правоохоронної функції місцевого самоврядування та його органів становить сприяння охороні громадського порядку та безпеки, робота з профілактики правопорушень та злочинів, що є необхідною умовою підтримання режиму законності. Зокрема, виконавчі органи місцевого самоврядування в рамках реалізації цієї функції сприяють діяльності органів суду, прокуратури, юстиції, служби безпеки, внутрішніх справ, адвокатури і Державної кримінально-виконавчої служби України, вносять подання до відповідних органів про притягнення до відповідальності посадових осіб, які ігнорують законні вимоги та рішення місцевих рад та їх виконавчих органів тощо.

Однією з важливих складових правоохоронної функції місцевих рад є повноваження щодо органів внутрішніх справ. Так, відповідно до ст. 26 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» (в редакції Закону 1997 р.) до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад належало: а) створення муніципальної міліції, яка утримується за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету; затвердження і звільнення керівників та дільничних інспекторів цієї міліції; б) заслуховування інформації прокурорів та керівників органів внутрішніх справ про стан законності, боротьби із злочинністю, охорони громадського порядку та результати діяльності на відповідній території; тощо.

Отже, на основі проведених досліджень можна стверджувати, що правоохоронна функція не є прерогативою держави, а іманентно притаманна й місцевому самоврядуванню на всіх етапах його розвитку. Необхідність ефективної реалізації місцевим самоврядуванням своєї правоохоронної функції закономірно зумовлює потребу формування у його системі спеціальних підрозділів – муніципальної поліції – для забезпечення правопорядку, охорони прав і свобод громадян на території муніципалітету та примусового здійснення рішень органів муніципальної влади.

Володимир Анатолійович Гуменюк

*к. ю. н., доцент, доцент кафедри загальнопривових дисциплін факультету
права та масових комунікацій ХНУВС*

УДК 342.98

**Особливості зарахування стажу роботи журналіста в державних
та комунальних ЗМІ до стажу державної служби**

Відповідно до статті 12 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» стаж роботи журналіста в державних та комунальних засобах масової інформації зараховується до стажу державної служби, а стаж державної служби зараховується до стажу роботи журналіста в державному або комунальному засобі масової інформації.

Стаття 14 зазначеного Закону передбачає, що журналісти державних та комунальних засобів масової інформації отримують надбавки, користуються пільгами, передбаченими для державних службовців відповідних категорій посад. При цьому, прирівнювання розміру заробітної плати журналіста державного або комунального засобу масової інформації до середньої заробітної плати працівника відповідної кваліфікації та посадового рівня органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, який є засновником (співзасновником) засобу масової інформації, здійснюється за методикою та в порядку, які визначаються Кабінетом Міністрів України.

В абзаці другому пункту 1 Порядку оплати праці журналістів державних і комунальних засобів масової інформації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.03.99 № 377, визначено, що розміри посадових окладів журналістів державних або комунальних засобів масової інформації встановлюються на рівні розмірів посадових окладів керівних працівників і спеціалістів відповідного органу державної влади або органу місцевого самоврядування, який є засновником (співзасновником) друкованого засобу